

Факультет юридичний
Кафедра теорії, історії держави і права та філософії права

СИЛАБУС

навчальної дисципліни «Історія держави і права»

Кількість кредитів ЄКТС	4 кредита ЄКТС
Період викладання	2 семестр
Рівень вищої освіти	Перший
Спеціальність	081 «Право» (081 «Law»)
Освітня програма	081 «Право» (081 «Law»)
Викладач(і)	Гоцуляк Юрій Вікторович, д.ю.н.
Профайл викладача(ів)	http://rang.donnu.edu.ua/?pg=kt&nu=115#search
Доступ до матеріалів курсу	https://goo-gl.su/MO1h0Hs
Контактна інформація	y.hotsulyak@donnu.edu.ua

Анотація:

Навчальна дисципліна «Історія держави і права» сприяє формуванню у здобувачів освіти теоретичних і практичних знань з подальшим їх використанням в своїй професійній діяльності.

Теоретичні знання і практичні уміння з історії держави і права є складовою частиною професійних знань і умінь фахівця-правознавця.

Курс дає можливість сформуванню цілісних знань щодо витоків державності та права на українських землях та Європі, становлення та розвитку ключових правових інститутів та галузей, витоків та розвитку основних правових доктрин, їх значення для сучасних правотворчих процесів тощо.

Метою вивчення навчальної дисципліни є:

формування системи знань і умінь щодо цілісної картини зародження та розвитку основних інститутів права та держави; уміння систематизувати та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки у розвитку державно-правових явищ; ознайомлення з основними історичними джерелами права; сприяття формуванню цілісного професійного світогляду юриста.

За результатами вивчення дисципліни слід очікувати такі:

– компетентності здобувачів вищої освіти:

Загальні компетентності:

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК-11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК-13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

ЗК-14. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК-1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК-2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контекст їх впливу на сучасну правову систему.

СК-3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК-7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН-2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

ПРН-3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН-4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.

ПРН-11. Мати базові навички риторики.

ПРН-12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

ПРН-13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

ПРН-17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

PH-18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

PH-19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль				Підсумковий контроль
Модуль 1		Модуль 2		
організаційно-навчальна робота здобувача в аудиторії	залікова модульна робота	організаційно-навчальна робота здобувача в аудиторії	самостійна робота	
18 б	10 б	22 б	10 б	40 б

Змістовий модуль 1 оцінюється за наступними показниками:

- ✓ організаційно-навчальна робота здобувача в аудиторії (опитування, доповідь, презентація);
- ✓ залікова модульна робота.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач вищої освіти за заліковий модуль 1 складає **28 балів**, з яких:

- ✓ за організаційно-навчальну роботу в аудиторії (практичні заняття № 1 – 9) – **18 балів** максимально;
- ✓ за модульну контрольну роботу № 1 – **10 балів** максимально.

Змістовий модуль 2 оцінюється за наступними показниками (32 бали):

- ✓ організаційно-навчальна робота здобувача в аудиторії (опитування, доповідь, презентація) (22 б);
- ✓ самостійна робота (10 б);

Організаційно-навчальна робота здобувачів в аудиторії оцінюється з урахуванням участі в аудиторних заняттях (виступи, опитування, доповіді).

Опитування є інструментом оцінювання динаміки набутих результатів навчання, оцінювання знання термінології, фактів, понять, теорій, концепцій, розуміння, пояснення і сприймання інформації, вміння передати набуті знання своїми словами, висловлюватися з відповідної теми коротко чи розширено із аргументацією власної позиції.

Критерії оцінювання опитування (усне/письмове).

2б.: усна/письмова відповідь є правильною, цілісною, логічною, обґрунтованою, містить аргументацію, аналітичні міркування, демонструє критичне мислення здобувача.

1б.: усна/письмова відповідь є правильною, логічною, частково

обґрунтованою, аналітичні міркування та аргументація є недостатніми.

Доповідь – це 1) один з видів монологічного мовлення, публічне, розгорнуте, офіційне повідомлення з певного питання, ґрунтоване на залученні документальних даних; 2) повідомлення або документ, зміст якого представляє інформацію та відображає суть питання або дослідження стосовно цієї ситуації.

Критерії оцінювання доповіді

Критерії оцінювання	0-0,5 балів	1 бал	2 бали
Розуміння завдання	Використані матеріали мають часткове відношення до теми; представлена інформація не аналізується і не оцінюється	Використані матеріали по більшій мірі мають відношення до теми, але частково аналізуються та оцінюються	Використані матеріали повністю відповідають темі, аналізуються та оцінюються у повній мірі
Логіка викладання матеріалу	Логіка викладання матеріалу порушена, структурованість прослідковується частково	Логіка викладання матеріалу прослідковується, наявна структурованість	Матеріал викладається логічно, повністю прослідковуються причинно-наслідкові зв'язки
Авторська оригінальність	Стандартна робота, 70% запозиченого матеріалу	10-15% викладеного матеріалу являють собою авторські пропозиції	Унікальна робота; містить 65-70% оригінальних, винахідницьких прийомів та пропозицій
Культура мовлення, манера триматися перед аудиторією	Доповідач губиться перед аудиторією, демонструють бідність мовлення, порушує регламент, не може втримати увагу аудиторії	Доповідач допускає не грубі мовленнєві помилки під час виступу, незначно порушує регламент, частково утримує увагу аудиторії	Доповідач впевнено тримається перед аудиторією, володіє культурою мовлення, дотримується регламенту, утримує увагу аудиторії
Відповіді на питання	Доповідач не може відповісти на питання або під час відповідей поводить себе агресивно, некоректно	Доповідач не на всі питання може знайти переконливі, аргументовані відповіді	Доповідач переконливо, повно і аргументовано відповідає на всі поставлені

Презентація (power point presentation, PPT) – це ефективний та універсальний формат донесення інформації, який являє собою набір слайдів та спеціальних ефектів (слайд-шоу), текстовий вміст презентації, замітки доповідача, а також роздавальний матеріал для аудиторії, що зберігаються в одному файлі.

Критерії оцінювання презентації

Критерії оцінювання презентації	0-0,5 балів	1 бал	2 бали
---------------------------------	-------------	-------	--------

Відповідність матеріалу тематиці проекту	Містить близький за тематикою матеріал але не несе важливої інформативної функції	Загалом відповідає тематиці проекту і є досить інформативним	Точно відповідає тематиці, містить дуже важливу інформацію
Структурованість інформації	Важко вловити структуру подання інформації	Прослідковується певна структура в розміщенні інформації	Має чітку, логічно вибудовану структуру
Використання графіків, таблиць, діаграм	Графіки, таблиці і діаграми відсутні	Графіки, таблиці і діаграми представлені в роботі, але суттєво не доповнюють змісту	Графіки, таблиці і діаграми відповідають змісту та розкривають його сутність
Наявність посилань на використані інформаційні джерела	Немає посилань на використані джерела	Не повністю представлені інформаційні джерела або не всі правильно оформлені	Оформлення посилань на інформаційні джерела цілком правильні, вичерпні
«Читаємість» тексту, наочність.	Естетичний вигляд незадовільний (відсутня чітка структура розміщення інформації, недоречно графіка оформлення)	Естетичний вигляд дещо псує недостатньо чітка структура розміщення інформації, не зовсім доречно графіка оформлення	Чітка побудова сторінок. Розмір тексту легко сприймається
Відповідність дизайну змісту роботи, єдність стилю в оформленні різних частин презентації	Дизайн зовсім не відповідає тематиці проекту, а інколи навіть іде всупереч загальному змісту	Дизайн не суперечить загальному змісту проекту	Гармонійне поєднання дизайнерських знахідок з ідеєю проекту

Модульний контроль проводиться у формі 20 тестових завдань, які включають у себе матеріал із тем 1-9, кожне з яких оцінюється в залежності від рівня складності (загалом 10 балів).

ТЕСТИ є інструментом оцінювання результатів навчання як програмних, так і за освітніми компонентами, вибірковими дисциплінами, окремими темами. Тестовий формат оцінювання знань і вмінь може бути спрямований на такі типи результатів опанування освітньої програми як знання, розуміння, застосування, вміння аналізувати, надавати оцінку, синтезувати і створювати нові знання і продукти відповідно до рівня і ступеню освіти. Тести можуть бути самостійною формою чи складовою частиною поточного чи/та підсумкового контролю. *Форматом тестового контролю є ¼ MCQ, що передбачає 1 правильну відповідь із 4 запропонованих і відсутність відкритих питань для уникнення суб'єктивності оцінювання.*

Самостійна робота (СРС) – це форма організації навчального процесу, при якій заплановані завдання виконуються здобувачем освіти під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Вона є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом під час позааудиторної навчальної роботи.

СРС за дисципліною «Історія держави і права» здійснюється у формі пошуково-аналітичної роботи, а саме роботи з першоджерелами, літературними джерелами та інформаційними ресурсами мережі Інтернет. Основна мета виконання СРС – дослідження першоджерел, що дасть змогу у здобувачів сформувати цілісні знання щодо предмету, завдань і методології курсу «Історія держави і права»; сформувати системні знання щодо динаміки становлення і розвитку прав держави та права.

СРС передбачає виконання комбінованої письмової роботи, що складається із:

- теоретичних питань, на які необхідно дати вичерпну відповідь із посиланням на конкретні джерела,
- розв'язання ситуаційних завдань;
- тестових завдань щодо навчального матеріалу, який включає дисципліна «Історія держави і права».

СРС оцінюється в 10 балів:

3 бали – теоретичні питання;

3 бали – тестові завдання;

4 бали – ситуаційні завдання.

Підсумковий контроль може мати наступні форми (на вибір здобувачів освіти за погодженням з викладачем):

1) екзамент в усній формі (екзаменаційний білет містить 3 теоретичних питання, кожне з яких оцінюються в 13,3 бали) (максимально 40 балів);

2) призове місце на всеукраїнському конкурсі наукових робіт за тематикою дисципліни (максимально 40 балів);

3) призове місце на всеукраїнських/міжнародних змаганнях за тематикою дисципліни (максимально 40 балів);

4) опублікування наукової статті за тематикою дисципліни (максимально 20 балів), зразок оформлення статті за посиланням - <https://tinyurl.com/yezfbwfg>, перелік наукових фахових видань України -

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/atestatsiya-kadriv-vyshchoi-kvalifikatsii/2021/02/perelik-fakhovikh-vidan.doc> ;

5) опублікування тез доповідей на всеукраїнській чи міжнародній конференції за тематикою дисципліни (максимально 10 балів за 1 тези), зразок оформлення тез - http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=2925.

Загальна сума балів з дисципліни складається з суми балів поточного та підсумкового контролю. Бали, отримані здобувачем освіти за поточний і підсумковий контроль, вносяться до відомості, підсумовуються та на їх основі

виставляється загальна підсумкова оцінка знань, а саме:

організаційно-навчальна робота в аудиторії – 40 балів,

самостійна робота – 10 балів,

модульний контроль – 10 балів,

підсумковий контроль – 40 балів.

Мінімальна кількість балів за вивчення дисципліни – 60 балів,
максимальна 100 балів.

Календарний план викладання дисципліни «Історія держави і права»

Тиждень/ дата/ години	Тема	Форма проведення заняття	Завдання (матеріали до практичних занять містяться на порталі юридичного факультету у папці дисципліни)	Термін виконання (дата і час)	Мах кількість балів
Змістовний модуль 1 (28 балів)					
1 тиждень, 3 години	Тема 1. Історія держави і права як наука і навчальна дисципліна. Періодизація курсу	Лекція	Ознайомлення до лекції з Періодизація історії держави і права. Витоки права українського народу. Українське право як соціокультурне явище. Поняття «історія українського права».	1 тиждень	2
	Тема 1.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 1; завдання за вказівками викладача	1 тиждень	
2 тиждень, 3 години	Тема 2. Держава і право Стародавнього Сходу	Лекція	Ознайомлення до лекції з виникненням держав у Стародавньому Єгипті, Месопотамії, Сирії, Палестині, Індії і Китаї, особливостями суспільного ладу давньосхідних держав.	2 тиждень	2
	Тема 2.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 2; завдання за вказівками викладача	2 тиждень	
3 тиждень, 3 години	Тема 3. Античні держава і право	Лекція	Ознайомлення до лекції з становленням політичного суспільства у Стародавній Греції, утворенням Афінської держави, реформи Солона і Клісфена	3 тиждень	2
	Тема 3.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 3; завдання за вказівками викладача	3 тиждень	
4 тиждень, 3 години	Тема 4. Рабовласницькі держави Північного Причорномор'я та Приазов'я на території України	Лекція	Ознайомлення до лекції з витоками, становленням та розвитком державності і права на теренах України, розпадом первіснообщинного ладу на території України. Перехід до державності і цивілізації	4 тиждень	2
	Тема 4.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 4; завдання за вказівками викладача	4 тиждень	
5 тиждень, 3 години	Тема 5. Походження, суть і розвиток феодальної (середньовічної) держави і права	Лекція	Ознайомлення до лекції з загальними положеннями становлення й розвитку середньовічних європейських держав (європейська феодальна християнська цивілізація), соціальною сутністю феодалізму,	5 тиждень	5

			економічною основою й особливостями політичної системи феодального суспільства.		
	Тема 5.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 5; завдання за вказівками викладача	5 тиждень	
6 тиждень, 3 години	Тема 6. Державно-правові інститути у західноєвропейських середньовічних державах	Лекція	Ознайомлення до лекції з особливостями виникнення і розвитку ранньофеодальної держави в Англії, станово-представницька монархія в Англії (XIII-XIV ст.), Великою хартією вольностей 1215 року та її роль в політичній історії Англії.	6 тиждень	2
	Тема 6.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 6; завдання за вказівками викладача	6 тиждень	
7 тиждень, 3 години	Тема 7. Держава і право Візантії (IV – XV ст.). Держава і право середньовічного Сходу	Лекція	Ознайомлення до лекції з загальними положеннями утворення Східної Римської імперії, особливостями розвитку соціально-економічних і політичних відносин Візантії у V-VII ст.	7 тиждень	2
	Тема 7.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 7; завдання за вказівками викладача	7 тиждень	
8 тиждень, 3 години	Тема 8. Розвиток державно-правових інститутів давньоруської середньовічної держави – Київської Русі	Лекція	Ознайомлення до лекції з виникненням державності у східних слов'ян, етапами формування давньоруської державності.	8 тиждень	2
	Тема 8.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 8; завдання за вказівками викладача	8 тиждень	
9 тиждень, 3 години	Тема 9. Державний лад і право в українських землях Великого Князівства Литовського, Королівства	Лекція	Ознайомлення до лекції з загальними положеннями приєднання українських земель Литвою та Польщею, утворення Великого князівства Литовського. Поширення влади Литви на Волинь, Чернігово-Сіверщину, Поділля,	9 тиждень	2

	Польського та Речі Посполитої		Київщину. Загарбання Галичини Польщею		
	Тема 9	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 9; завдання за вказівками викладача	9 тиждень	
			Модульна контрольна робота № 1		10
Змістовний модуль 2 (32 балів, з них СРС – 10 балів)					
10 тиждень, 3 години	Тема 10. Держава і право у Новий час: загальна характеристика	Лекція	Ознайомлення до лекції з загальними положеннями нового часу як епохи виникнення сучасної держави і права: хронологічні рамки і основний зміст епохи.	10 тиждень	2
	Тема 10.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 10; завдання за вказівками викладача		
11 тиждень, 3 години	Тема 11. Держава і право Англії (XVII – початок XX ст.). Утворення і державно-правовий розвиток США (середина XVIII – початок XX ст.)	Лекція	Ознайомлення до лекції з передумовами, особливостями й етапами англійської буржуазної революції.	11 тиждень	2
	Тема 11	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 11; завдання за вказівками викладача	11 тиждень	
12 тиждень, 3 години	Тема 12. Держава і право Франції і Німеччини у Новий час	Лекція	Ознайомлення до лекції з основними положеннями про Велику Французьку революцію 1789 р. (причини, сутність, основні етапи, наслідки)	12 тиждень	2
	Тема 12.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 12; завдання за вказівками викладача	12 тиждень	

13 тиждень, 3 години	Тема 13. Державно-правові інститути України-Гетьманщини (друга половина XVII - XVIII ст.)	Лекція	Ознайомлення до лекції з особливостями виникнення українського козацтва, Запорізька Січ, її організація і роль в історії державотворення українського народу.	13 тиждень	2
	Тема 13	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 13; завдання за вказівками викладача	13 тиждень	
14 тиждень, 3 години	Тема 14. Державно-правові інститути в українських землях Російської імперії у XIX – на початку XX ст.	Лекція	Ознайомлення до лекції з загальними положеннями політико-правового становища українських земель у складі Російської імперії. Адміністративно-територіальна реформа кінця XVIII – початку XX ст.	14 тиждень	2
	Тема 14.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 14; завдання за вказівками викладача	14 тиждень	
15 тиждень, 3 години	Тема 15. Розвиток держави і права у Новітній період	Лекція	Ознайомлення до лекції основними тенденціями розвитку держав у Новітній період. Кризи капіталізму. Виникнення і розвиток тенденції до демократичного реформування капіталізму і до соціалістичної трансформації суспільства.	15 тиждень	2
	Тема 15	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 15.	15 тиждень	
16 тиждень, 3 години	Тема 16. Держава і право США і Великої Британії (XX – початок XXI ст.).	Лекція	Ознайомлення до лекції з основними положеннями державно-правового розвитку США на початку XX ст. Кризові тенденції в розвитку капіталізму в США. Зміна ролі держави в регулюванні економіки і соціальних відносин після Першої світової війни.	16 тиждень	2
	Тема 16	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 16; завдання за вказівками викладача	16 тиждень	
17 тиждень, 3 години	Тема 17. Держава і право Німеччини і Франції (XX – початок XXI ст.).	Лекція	Ознайомлення до лекції з основними причинами падіння Німецької імперії після Першої світової війни. Утворення Веймарської республіки та її державний устрій за Веймарською Конституцією 1919 р. Криза Веймарської республіки	17 тиждень	2

	Тема 17.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 17; завдання за вказівками викладача	17 тиждень	
18 тиждень, 3 години	Тема 18. Державно-правові інститути в Україні доби Центральної Ради, Української Держави Павла Скоропадського, Директорії УНР, Західноукраїнської народної республіки (1917 – 1920 рр.)	Лекція	Ознайомлення до лекції з основними причинами лютневої революції 1917 року в Росії. Крах самодержавства. Тимчасовий уряд Росії та його органи управління в Україні.	18 тиждень	3
	Тема 18.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 18; завдання за вказівками викладача СРС	18 тиждень	10
19 тиждень, 1,5 години	Тема 19. Державно-правові інститути Радянської України у 1917-1939 рр. Державно-правові інститути України у роки Другої Світової війни (1939 – 1945 рр.)	Лекція	Ознайомлення до лекції з етапами і особливостями будівництва радянської держави в Україні. Перший Всеукраїнський з'їзд Рад, зміст та юридична сила його рішень. Проголошення 12 (25) грудня 1917 р. України Республікою Рад. Конституція УСРР 1919 р.	19 тиждень	3
	Тема 19.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 19; завдання за вказівками викладача	19 тиждень	
19 тиждень, 1,5 години	Тема 20. Державно-правові інститути України у другій половині ХХ ст. Проголошення незалежності України.	Лекція	Ознайомлення до лекції з особливостями виникнення та діяльності українських національно-патріотичних організацій (УВО, ОУН і ін.). Проголошення у Львові «Акту відновлення Української Держави» (30 червня 1941 р.).	19 тиждень	3
	Тема 20.	Практичне заняття	Практичні завдання до Теми 20; завдання за вказівками викладача	19 тиждень	

Система оцінювання результатів навчальних досягнень:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
67-74	D	задовільно	
60-66	E		
0-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

Список рекомендованих джерел

Основна література

1. Забзалюк Д. Є. Історія держави та права України: навчальний посібник (у схемах і таблицях) / Д. Є. Забзалюк. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. 120 с..
2. Історія держави та права : навчальний посібник / Д.Є. Забзалюк, В.С. Макарчук, В.Я. Марковський, В.Д. Яремчук, Н.Я. Рудий; заг. ред. Д.Є.Забазалюка та В.Я. Марковського; Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів: СПОЛОМ, 2021. 438 с.
3. Історія держави та права : навч. посібн. / Д.Є. Забзалюк, В.С. Макарчук, В.Я. Марковський, В.Д. Яремчук, Н.Я. Рудий (Заг. ред. Д.Є.Забазалюка та В.Я. Марковського) ; Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів : СПОЛОМ, 2021. 438 с.
4. Історія держави та права України (схеми та таблиці): навчальний посібник / О. В. Шкуратенко, Д. І. Курас та ін. Київ: «Видавництво Людмила», 2020. 170 с.
5. Терлюк І.Я. Історія держави і права України: Навч. посіб. К.: Атіка, 2018.72 с.
6. Трофанчук Г.І. Історія держави та права України: навч. посіб. К.: Юрінком Інтер, 2017. 568 с.
7. Шевченко А. Є., Кудін С.В. Історія держави і права України : навчально-методичний посібник. Вінниця: ТОВ «Твори» 2020. 688 с.

Допоміжна література

1. Декларація про державний суверенітет України: Прийнята Верховною Радою України 16 липня 1990 р. Нове законодавство України. К., 1992.
2. Івановська О. П. Звичаєве право в Україні. Етнотворчий аспект. Навчальний посібник. К.: ТОВ «УВПК «Екс об», 2002. 264 с.

3. Кудін С. В. Форми існування кримінального права України у Х – першій половині XVII ст. *Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України*. 2002. № 4. С. 70-75.
4. Мартинюк О. В. Мета та принципи призначення покарання за Литовським Статутом. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. № 75. С. 77 – 84.
5. Мартинюк О. В. Спадкування за законом в Україні (друга половина XIV – перша половина XVII ст.). *Журнал східноєвропейського права*. 2015. № 11. С. 59-66.
6. Гоцуляк Ю.В. Правове буття як фундаментальна категорія праворозуміння: становлення та сучасність: монографія. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса. 2020. 312 с.
7. Статути Великого князівства Литовського: У 3-х томах. Т. I. Статут Великого князівства Литовського 1529 року / За ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. Одеса: Юридична літ-ра, 2002. 464 с.; Т. II. Статут Великого князівства Литовського 1566 року / За ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. Одеса: Юридична літ-ра, 2003. 560 с.; Т. III. Статут Великого князівства Литовського 1588 року: У 2-х кн.. Кн. 1 / За ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. Одеса: Юридична літ-ра, 2004. 672 с.; Т. III. Статут Великого князівства Литовського 1588 року: У 2-х кн.. Кн. 2 / За ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. Одеса: Юридична літ-ра, 2004. 568 с.
9. Церковне (канонічне) право : Підручник. / В. І. Лубський, С. А. Харьковщенко, М. В. Лубська, Т. Г. Горбаченко. К.: Центр учбової літератури, 2014. 640 с.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. Офіційний сайт Верховної Ради України – [http:// www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).
2. Офіційний сайт Президента України - <http://www.president.gov.ua>.
3. Урядовий портал (Офіційний сайт Кабінету Міністрів України) - [http:// www.kmu.gov.ua](http://www.kmu.gov.ua).
4. Національна бібліотека імені Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua>.
5. Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. К. А. Тимірязєва - [http:// www.library.vn.ua](http://www.library.vn.ua).
6. Сайт журналу «Право України» - <http://www.pravoua.com.ua>.
7. Сайт журналу «Журнал східноєвропейського права». - <http://easternlaw.com.ua/uk>.
8. Вісник Львівського національного університету імені Івана Франка. серія юридична. - <http://law.lnu.edu.ua/research/our-publisher>.
9. Інтернет-видання «Юриспруденція он-лайн» - <http://www.lawyer.org.ua>.
10. Інститут законодавства Верховної Ради України - <http://www.instzak.rada.gov.ua>.
11. Газета «Урядовий кур'єр» - <http://www.ukurier.gov.ua/uk/>
12. Газета «Голос України» - <http://www.golos.com.ua>.

Викладач

В.о. завідувача кафедри

Гарант освітньої програми

Керівник спеціальності

Юрій ГОЦУЛЯК

Юрій ГОЦУЛЯК

Елла ПИСАРЄВА

Ірина КОВАЛЬ